

HANDREIKING AANPAK ZIEKTEVERZUIM PRIMAIR ONDERWIJS FRYSLÂN

Samenwerkingsafspraken Primair Onderwijs, Leerplicht, GGD Fryslân

Inhoud

<u>1. Inleiding</u>	2
<u>2. Betrokkenen en hun bijdrage aan de aanpak van ziekteverzuim</u>	2
2.1. Ouders en leerlingen (waar ouders staat wordt bedoeld ouder(s) / verzorger(s)	2
2.2. Scholen	3
2.3. Jeugdgezondheidszorg van de GGD	3
2.4. Leerplicht.....	4
<u>3. Criteria voor aanmelding ziekteverzuimbegeleiding</u>	4
<u>4. Stappenplan ziekteverzuimbegeleiding</u>	5
4.1. Stroomschema ziekteverzuimmelding	6
4.2. Stroomschema ziekteverzuim na aanmelding bij JGZ-team.....	7
<u>5. Praktische afspraken</u>	8
5.1. Aanmelding	8
5.2. Begeleiding door JGZ-team GGD	8
5.3. Terugkoppeling ziekteverzuimgesprek naar school	8
5.4. Vervolgstappen.....	8
<u>Bijlage 1</u>	9
<u>Bijlage 2: MAS (Methodische Aanpak Schoolverzuim)</u>	10
<u>Bijlage 3: informatie betrokken organisaties</u>	10

1. Inleiding

Voor u ligt het addendum op het handboek Leerplicht Primair Onderwijs Fryslân. De GGD Fryslân, Leerplicht Fryslân en het samenwerkingsverband Passend Onderwijs Fryslân hebben dit addendum gezamenlijk opgesteld, vanuit de visie dat (ziekte)verzuim een integrale, doelgerichte aanpak vraagt, waarbij MAS het uitgangspunt is, zie bijlage.

Aanleiding

Vanuit GGD, leerplicht en het primair onderwijs was er behoefte aan samenwerkingsafspraken rondom de aanpak van ziekteverzuim op het basisonderwijs. De GGD heeft het initiatief genomen om met vertegenwoordigers van leerplicht (de RMC-regio's Friesland) en het samenwerkingsverband voor het primair onderwijs Fryslân een handreiking op te stellen voor het terugdringen van ziekteverzuim op het primair onderwijs.

In heel Friesland wordt door leerplicht en de primair onderwijsscholen gebruik gemaakt van het provinciaal vastgestelde Handboek Leerplicht Primair Onderwijs Fryslân. Het handboek bevat informatie over inhoud en uitvoering van de leerplichtwet. In het handboek wordt ziekteverzuim kort aangestipt, maar een verdere uitwerking van de aanpak van ziekteverzuim is niet opgenomen in het handboek. Om overlap en herhaling te voorkomen is ervoor gekozen om de samenwerkingsafspraken over de aanpak van ziekteverzuim op het primair onderwijs als addendum 'Handreiking aanpak ziekteverzuim primair onderwijs Fryslân' toe te voegen aan dit handboek.

Schoolverzuim wegens ziekte is in de regel niet problematisch en voor een deel ook niet te vermijden. Iedere leerling is wel eens ziek. De leerling is in de regel slechts korte tijd niet in staat het onderwijs te volgen en kan eventuele achterstanden, al dan niet met enige ondersteuning, weer gemakkelijk inlopen.

Frequent en/of langdurig verzuim is echter een signaal dat vraagt om onmiddellijke en doelgerichte aandacht. De oorzaken kunnen divers zijn. Het kan gaan om ziekte, lichamelijke of psychische klachten, of een combinatie van dergelijke klachten met achterliggende problemen, bijvoorbeeld in de gezinssituatie of in de sociaal-emotionele ontwikkeling. Het verzuim kan leiden tot een bedreiging voor de gezonde lichamelijke, psychische en sociale ontwikkeling van een kind. Vroegtijdig reageren op (ziekte)verzuim is van belang voor het tijdig signaleren van onderliggende problematiek en op termijn voorkomen van schooluitval. Samenwerking tussen ouders, school, leerplicht en GGD is hierin essentieel. Met systematische aandacht en zorg voor leerlingen met (ziekte)verzuim en de gestructureerde inzet van verzuimbeleid is al ruime ervaring opgedaan in het voortgezet onderwijs en MBO.

2. Betrokkenen en hun bijdrage aan de aanpak van ziekteverzuim

De aanpak van ziekteverzuim vergt inzet van verschillende partijen elk vanuit hun eigen verantwoordelijkheid en wettelijke kader. Iedere partij werkt volgens de voor haar/hem geldende wet- en regelgeving, inclusief wet- en regelgeving rondom gegevensuitwisseling (AVG/WGBO/medisch beroepsgeheim).

2.1. Ouders en leerlingen (waar ouders staat wordt bedoeld ouder(s) / verzorger(s))

Ouders zijn de belangrijkste partner binnen de aanpak van ziekteverzuim. Zij moeten vanaf het begin betrokken worden en hebben een grote rol in het terugdringen van bestaand ziekteverzuim en voorkomen van nieuw verzuim. Dit vraagt om een goede communicatie.

2.2. Scholen

Bij twijfels of zorgen over ziekteverzuim van een jongere, komt de school eerst in actie. Als eerste stap bij frequent, langdurig of zorgwekkend ziekteverzuim gaat de school met leerling en ouders in gesprek. Daarnaast wordt het JGZ-team van de GGD ingeschakeld. De administratie van school dient zo te zijn ingericht dat zorgwekkend verzuim snel wordt gesignaleerd.

Vervolgens kan school een intern traject of een onderwijs-zorgtraject starten (Varia wet) (zie 3. Criteria voor aanmelding en 4. Stappenplan ziekteverzuimbegeleiding).

Indien het ziekteverzuim leidt tot zorgen over de (school)ontwikkeling van een kind, kan de school het JGZ-team van de GGD en het gebiedsteam inschakelen. In alle transparantie en in overleg met ouders kan ook een leerplichtambtenaar meedenken over een plan van aanpak om een leerling zo veel mogelijk deel te laten nemen aan onderwijs.

Uitgangspunt is dat langdurig ziekteverzuim altijd een signaal is dat er achterliggende problematiek kan spelen.

Aanmelding voor ziekteverzuimbegeleiding bij het JGZ-team vindt altijd plaats met medeweten van ouders. Bij voorkeur vult de contactpersoon van de school, samen met ouders het aanmeldformulier in (zie bijlage 1), zodat er transparantie is over de werkwijze en vraagstelling. De school legt uit waarom de school de informatie op het aanmeldformulier deelt met de JGZ en wat de vervolgstappen zullen zijn. Daarnaast kunnen ouders op het aanmeldformulier eigen informatie toevoegen en een gerichte hulpvraag stellen.

Willen ouders niet meewerken en blijft het verzuim bestaan dan kan de school het verzuim bestempelen als vermoedelijk ongeoorloofd en doet de school daarvan een melding bij leerplicht (zie verder 2.4).

2.3. Jeugdgezondheidszorg van de GGD

In het kader van de Wet Publieke Gezondheid is ziekteverzuimbegeleiding één van de basistaken van de Jeugdgezondheidszorg. Aan iedere school in Friesland is een Jeugdgezondheidszorgteam (JGZ-team) van de GGD Fryslân verbonden. Een JGZ-team bestaat uit een jeugdarts, jeugdverpleegkundige en een doktersassistente.

Bij zorgen of vragen over het ziekteverzuim van een leerling, kan de school de betreffende leerling aanmelden bij het JGZ-team. Bij ziekteverzuim met een duidelijke medische reden, is de leerling vaak al onder behandeling van een huisarts of specialist. Als behandeling niet leidt tot afname van verzuim en het ziekteverzuim leidt tot een achterstand in de ontwikkeling of schoolprestaties, of tot het missen van de aansluiting bij klasgenoten, kan de leerling ook aangemeld worden bij het JGZ-team. De aanmelding wordt altijd eerst met ouders en leerling besproken.

De ziekteverzuimbegeleiding door het JGZ-team is erop gericht het verzuim van een leerling terug te dringen en nieuw verzuim te voorkomen, zodat een leerling zo optimaal mogelijk kan deelnemen aan het onderwijs. Het JGZ-team kan daarbij gebruik maken van advies en begeleiding van de pedagogen van de GGD. En een jeugdverpleegkundige kan op huisbezoek gaan.

Het JGZ-team kan ouders, leerlingen en scholen ondersteunen, adviseren en indien nodig contact opnemen met behandelaren. Ook kan het JGZ-team verwijzen naar eerste en tweedelijns gezondheidszorg, gebiedsteams en jeugd-GGZ .

De jeugdarts of jeugdverpleegkundige maakt samen met ouders en de leerling een probleemanalyse van de verzuimredenen en een vertaalslag van ziekte, klachten of problemen naar mogelijkheden. Zo nodig wordt contact opgenomen met behandelaren van de leerling voor informatie en afstemming.

Samen met ouders wordt een plan van aanpak/advies opgesteld inclusief afspraken over follow up door de JGZ. Dit wordt (met toestemming van ouders) met de school kortgesloten. Acties die door de school moeten worden opgepakt kunnen onderdeel zijn van dit advies.

2.4. Leerplicht

Voor de taken en verantwoordelijkheden van de leerplichtambtenaar, zie Handboek Leerplicht Primair Onderwijs Fryslân.

De leerplichtambtenaar komt in beeld wanneer de school vraagtekens zet bij de ziekmeldingen. Wanneer is het redelijk dat de school deze vraagtekens zet:

- Het advies van de GGD leidt niet tot stoppen van verzuim én het vermoeden bestaat dat de ziekte niet de oorzaak is van het verzuim. School kan ouders en/of jongeren de opdracht geven duidelijkheid te verschaffen over oorzaken van het zieke verzuim (omgekeerde bewijslast ex art. 12 leerplichtwet).
- Jongeren en/of ouders weigeren betrokkenheid van de GGD

Nadat de leerplichtambtenaar kennis heeft genomen van het voortraject van school en GGD, zoekt de leerplichtambtenaar contact met de ouders. De leerplichtambtenaar probeert de ouders te motiveren alsnog mee te werken aan het traject van school en GGD. Doen ouders dit niet en blijft de leerling verzuimen en kunnen de ouders niet aantonen dat het niet deelnemen aan het onderwijs geoorloofd is dan kan er worden overgegaan tot een zorgmelding of handhaving van leerplicht.

Ziekteverzuim is geoorloofd verzuim. School meldt dit niet, maar legt de ziekmelding wel vast in haar eigen administratie. Vermoedt school dat het om ongeoorloofd verzuim gaat, dan kan school dit na overleg met de leerplichtambtenaar als 'overig verzuim' melden in het DUO loket. Op deze wijze is de leerplichtambtenaar bevoegd om mee te denken.

Als ouder niet willen meewerken aan ziekteverzuimbegeleiding door het JGZ-team of als zij het oneens zijn met het advies van de jeugdarts, kan leerplicht een SMA-arts inschakelen (Sociaal Medische Advisering).

Een SMA-arts is een onafhankelijke arts die onderzoekt of er sociaal medische oorzaken ten grondslag liggen aan het ziekteverzuim. De SMA-arts stelt op basis van zijn/haar bevindingen een sociaal medisch advies op. Aan de hand daarvan bepaalt leerplicht of het verzuim moet worden aangemerkt als ongeoorloofd of geoorloofd. De uitslag van het onderzoek door de SMA-arts wordt met ouders, school en leerplicht besproken. Indien uit het advies blijkt dat het verzuim ongeoorloofd is en ouders willen nog steeds niet meewerken aan een terugkeerplan dan kan bijvoorbeeld proces-verbaal worden opgemaakt door leerplicht.

3. Criteria voor aanmelding ziekteverzuimbegeleiding

School signaleert ziekteverzuim. De school is de eerste instantie die in gesprek gaat met ouders/leerling over het ziekteverzuim.

Naast zorgen of signalen voortvloeiend uit het gesprek door school met ouders/leerling over het ziekteverzuim, zijn onderstaande criteria een richtlijn voor het aanmelden van een leerling bij het JGZ team voor begeleiding in kader van ziekteverzuim:

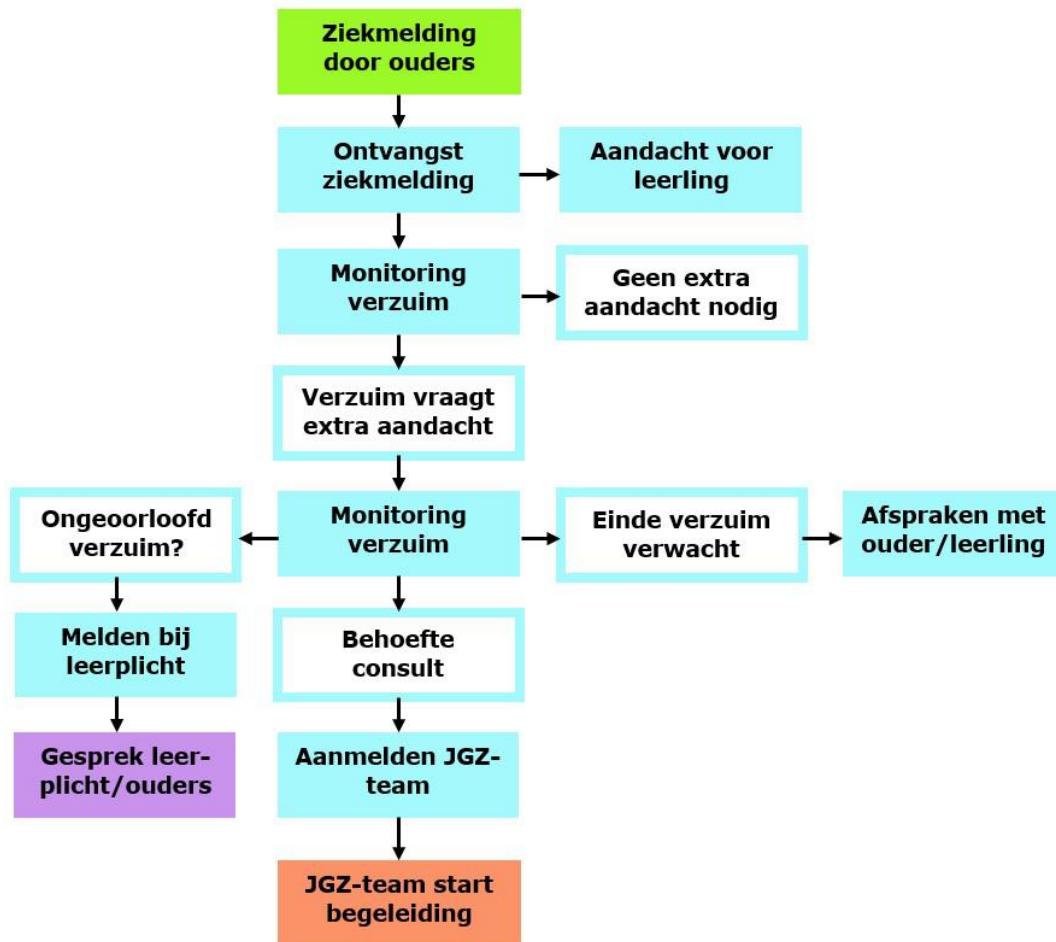
- vragen, onduidelijkheden of zorgen over het verzuim;
- langer dan 7 dagen aaneengesloten schooldagen ziekteverzuim;
- 4 ziektemeldingen in 12 weken;
- ziekteverzuim niet direct gevolg van duidelijke medische reden, bv pesten, thuissituatie;
- ontwikkeling en/of schoolprestaties staan onder druk door ziekteverzuim met een duidelijke medische reden zoals bijvoorbeeld bij een chronische aandoening;

4. Stappenplan ziekteverzuimbegeleiding

Onderstaand stroomschema toont de stappen die door de betrokken partijen genomen worden om ziekteverzuim in een vroeg stadium te signaleren en terug te dringen. Het is een stappenplan uit 'Snel terug naar school is veel beter', dat aangepast is aan de huidige Friese situatie.

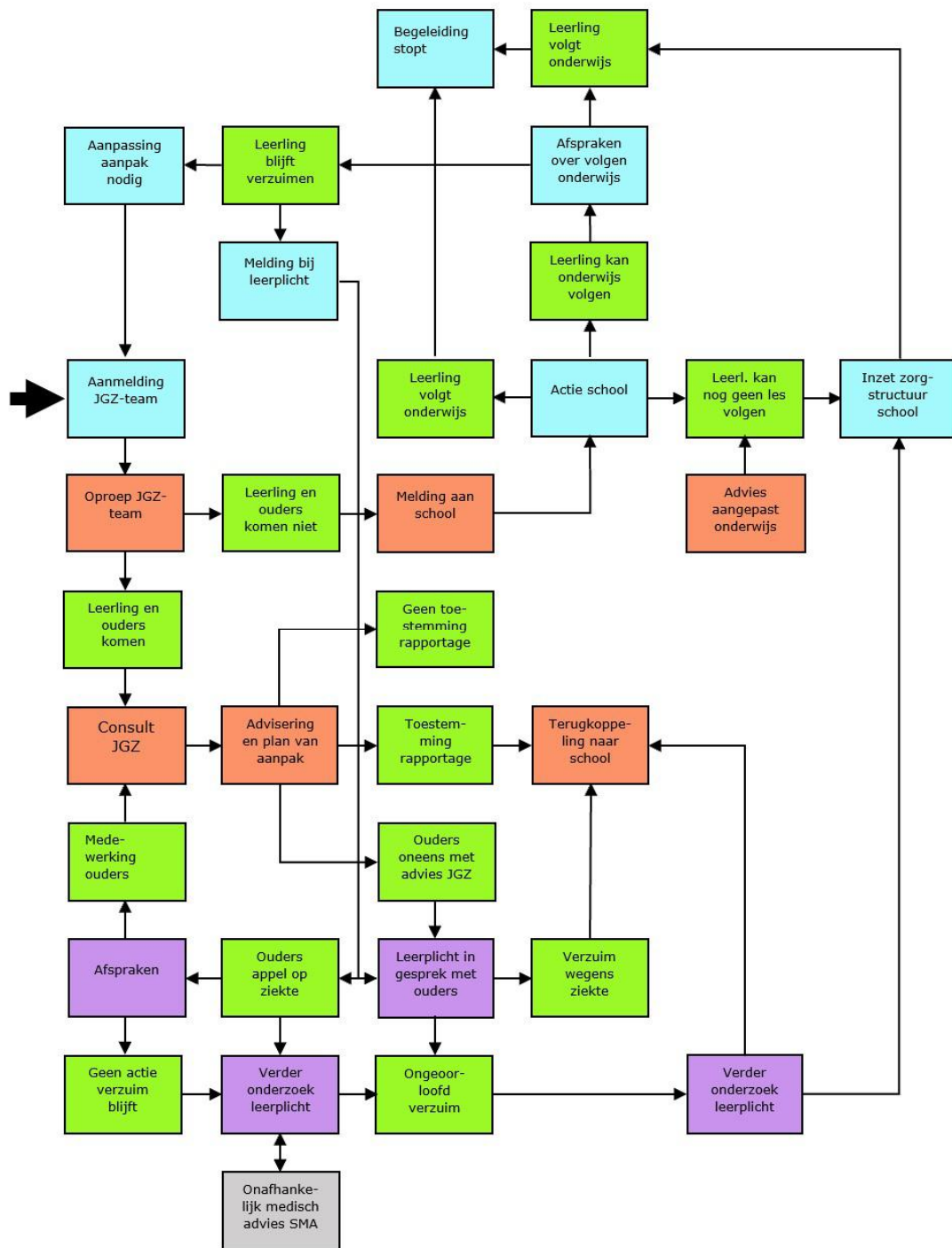
Als er sprake is van ziekteverzuim gaat school altijd eerst met ouders en leerling in gesprek. Indien het verzuim frequent of langdurig is, of reden geeft tot vragen of zorgen (zie richtlijn aanmeldcriteria bij **3.**) meldt de school de leerling aan bij het JGZ-team van de GGD. Ouders worden van deze aanmelding op de hoogte gesteld door school en bij voorkeur vullen school en ouders samen het aanmeldformulier (zie bijlage) in.

4.1. Stroomschema ziekteverzuimmelding

- Actie verwacht van ouders/leerling
- Actie verwacht van school
- Actie verwacht van ouders/leerling
- Actie verwacht van JGZ-team
- Actie verwacht van SMA

4.2. Stroomschema ziekteverzuim na aanmelding bij JGZ-team

De inschakeling van de jeugdarts leidt tot een aantal acties. De school vormt telkens de verbindende schakel.

De schema's geven de hoofdlijn weer, er is zo nodig ruimte voor variatie.

5. Praktische afspraken

5.1. Aanmelding

De reden en de gang van zaken van de ziekteverzuimaanmelding wordt door school besproken met ouders en leerling. Bij ziekteverzuim wordt de leerling (bij voorkeur) door een vast persoon vanuit school aangemeld bij het JGZ-team. Bij de aanmelding wordt gebruik gemaakt van het aanmeldformulier (bijlage 1) en de school voegt het verzuimoverzicht van de leerling toe.

5.2. Begeleiding door JGZ-team GGD

Zie 2.4. en stroomschema na aanmelding bij JGZ-team

Het JGZ-team adviseert school over de aanpak van de individuele leerling maar geeft geen oordeel over de rechtmatigheid van het verzuim. De jeugdarts mag geen medische verklaring afgeven. Als het verzuim blijft ondanks het advies van het JGZ-team en er twijfels zijn over de rechtmatigheid (geoorloofd/ongeorloofd) van het verzuim, dan kan de school het verzuim als vermoedelijk ongeoorloofd bestempelen en is overleg met de leerplichtambtenaar noodzakelijk.

5.3. Terugkoppeling ziekteverzuimgesprek naar school

Het JGZ-team koppelt relevante bevindingen en adviezen/plan van aanpak naar aanleiding van het gesprek, terug naar degene die de leerling bij het JGZ-team heeft aangemeld. De terugkoppeling vindt plaats met medeweten van ouders en leerling.

5.4. Vervolgstappen

De vervolgstappen zijn afhankelijk van de situatie en zijn passend bij het plan van aanpak voor het terugdringen van ziekteverzuim en voorkomen van nieuw verzuim voor die specifieke leerling. Als een leerling niet op school verschijnt moet een school actie ondernemen naar de leerling en zijn ouders. School is en blijft gedurende het proces steeds de verbindende schakel, maar alle betrokken partijen hebben hun verantwoordelijkheden. Acties voortvloeiend uit de vervolgstappen worden in onderling overleg bepaald en vastgelegd. Er worden per casus afspraken gemaakt met de betrokken partijen over regie en monitoring van het verzuim.

Bijlage 1

Aanmeldformulier ziekteverzuimbegeleiding (graag verzuimoverzicht toevoegen).

Gegevens leerling	
Naam	
Geboortedatum	
Telefoonnummer ouder 1	
E-mailadres ouder 1	
Telefoonnummer ouder 2	
E-mailadres ouder 2	
Klas/groep	
Naam huisarts	
Gegevens aanmelder	
School	
Naam aanmelder	
Functie	
Telefoonnummer aanmelder	
E-mailadres aanmelder	
Informatie aanmelding	
Datum aanmelding	
Typering verzuim (frequent, langdurig, bijzonderheden; N.B. verzuimstaat bijvoegen)	
Door school en ouders reeds ondernomen acties	
Resultaat van ondernomen acties door school en ouders	
Overige relevante gegevens (bv. thuissituatie, pesten, etc.)	
Specifieke vraag van de school en ouders	

Bovenstaande aanmelding is samen met ouder(s)/verzorger(s) ingevuld op:
(datum)

Ouder/verzorger 1 (naam)

Ouder/verzorger 2 (naam)

Bijlage 2: MAS (Methodische Aanpak Schoolverzuim)

[https://www.ingrado.nl/assets/uploads/Methodische Aanpak Schoolverzuim MAS.pdf](https://www.ingrado.nl/assets/uploads/Methodische_Aanpak_Schoolverzuim_MAS.pdf)

Bijlage 3: informatie betrokken organisaties

Samenwerkingsverband primair onderwijs:

<http://www.passendonderwijsinfryslan.nl/>

GGD Fryslân:

<https://www.ggdfryslan.nl/professionals/>

Leerplicht:

<https://pdc.sudwestfryslan.nl/htdocs/wp-content/uploads/2018/10/Handboek-Leerplicht-Primair-Onderwijs-Fryslan.pdf>